

Katyń 1940

<https://katyn.ipn.gov.pl/kat/przedmioty-i-relikwie/pamietniki-z-katynia/12387,Dyjas-Augustyn.html>
26.04.2024, 22:59

PAMIĘTNIKI Z KATYNIA

Dyjas Augustyn

Notatki z kalendarza terminarzowego. Według wykonującego kopię z oryginału kalendarzyk znajdował się w kopercie oznaczonej nr 19. Zapiski po dacie 31 grudnia 1939 r. – nieczytelne. Niektóre notatki dziennie nie korespondują z odpowiednią datą (np. 23, 24, 25, 26 grudnia).

Wrzesień 1939 r.

1.

Oświęcim – nalot, 1 zabity, 1 ciężko ranny (zmarły).

2.

Przemarsz do Moszowic, popłoch.

3.

Wymarsz na Zator.[\[1\]](#)

4 – 9.

Marsz w kierunku Skawina – Kraków.

10. – 16.

Niepołomice, Mielec, Tarnogród, Kolbuszowa, ku Zamościu. Przejście Bugu, pod Dubienką

na Luboml. 2 partole przed Bugiem.

17.

Olesko.

18.

Olesko - rozbrojenie i potyczka z czołgami.

19 - 22.

Włączenie do 77 p.p. Nowosielski. Marsz na południe.

23.

Hadczyńska potyczka (...) ciężko ranny Michałek.

24.

Postój w Łuckowoli.

25.

(...)

26.

W kierunku na Józefów. Ominięcie m. Borowiec.

27.

Dojście do Milówka, nocleg.

28.

Wojska rosyjskie nas rozbroiły i doprowadziły do pobliskiej miejscowości. Następnie zabrali nas do autami do Lwowa, noc spędziliśmy w komendzie miasta Lwowa.

29.

Śniadanie otrzymaliśmy w koszarach „Orląt”, chleb i słoninę, następnie autami przewieziono nas do Tarnopola. Nocleg w poczekalni dworcowej. Zaopatrzyliśmy się w papierosy.

30,

Rano załadowanie do pociągu w kier. na Podwołoczyska – stacja graniczna. Wieczorem przybyliśmy do Wołoczyska – Rosja. Nocleg w stajni.[\[2\]](#)

Październik 1939 r.

1.

Rewizja. Odebrali mi wszystkie pieniądze. Otrzymaliśmy ciepłe jedzenie. Na śniadanie konserwy i chleb, na obiad kasza i kawa, na kolację kasza i kawa. Załadow.[ano nas] do pociągu do Kijowa.

2.

W pociągu otrzymaliśmy chleb, śledzie i herbatę.

3.

Wieczorem przyjazd do Kijowa. Otrzymaliśmy ciepłe jedzenie w stołowni, resztki chleba mogliśmy zabrać

4.

Po południu przyjazd do Woróżby. Ciepłe jedzenie w stołowni. Kapuśniak z chlebem i kaszą.

5.

Przyjazd do miejsc.[owości] Ciołkino, skąd kolejką wąskotorową zawieziono nas do obozu w Bołotnie.[\[3\]](#) Otrzymaliśmy chleb, 1 konserwę na 4 ludzi.

6.

Jedzenie w postaci chleba otrzymaliśmy dopiero wieczorem.

7.

(...)

8.

Kpt. Antonowicz odczytał ewangelię. Temperatura ociepliła się. Zaczęliśmy robić szachy.

9.

Znoszenie desek. Uprałem koszulę, którą nosiłem 6 tygodni.

10.

Silny wiatr. Noszenie desek,

11.

W nocy wiatr ze śniegiem. Ukończyliśmy rzeźbienie figur szachowych. Wolny czas spędzamy na rozgrywaniu partii.

12.

Śliczny dzień, słoneczny, lekki mróz. Wybrano nauczyciela języka rosyjskiego i niemieckiego.

13.

Po południu mieliśmy kąpiel i dezynfekcję.

14.

Zbudowaliśmy pryczę. Czuje się chory. Mam dreszcze i gorączkę.

15.

Rano badał mnie lekarz. Mam otrzymać proszki i płuk.[anie] gardła.

16.

Czuje się zdrowy. Mam tylko jedną letnią koszulę sportową, jedno kalesony wojsk.[owe], własne podarowałem koledze który nie miał.

17.

Dziś wychodziłem na dwór. Zrobiłem z blachy 2 noże.

18.

Uzupełniałem jeszcze prycze, które nam przydzielono.

19.

Wieczorem pokazali nam pod gołym niebem film reklamowy o marynarce sow.[ieckiej].

20.

Po południu połatałem sobie jedną skarpetkę opakowaniem z opatrunku. Wieczorem zaczął padać drobny śnieg, pod wieczór było już biało.

21.

Po śniadaniu połatałem sobie drugą skarpetkę, koło południa śnieg stopił się. Dokończyliśmy drugie ogrodzenie wewnętrzne, do którego (...)

22.

Dziś moja kolej noszenia jedzenia dla grupy. Jedzenie dzisiaj dobre. W grupie jest nas dziesięciu. Mamy teraz z rana mroźno, lecz słoneczne dni.

23.

Podaliśmy żołnierzom odjeżdżającym do domu nasze adresy, aby zawiadomili rodzinę.

24.

Po południu mieliśmy kąpiel i dezynsekcje. Dałem do dezynsekcji bieliznę. Wieczorem odjechali żołnierze.

25.

Pogoda się zepsuła. Przez cały dzień pada deszcz. Od kilku dni krąży pogłoska, że mają nas przenieść gdzie indziej.

26.

Pogoda strasznie zmienna, dziś znowu piękna pogoda. Po południu prałem koszulę. Coraz bardziej (...)

27.

Zgłosiłem się do pracy na polu przy barakach. Otrzymałem za to więcej jedzenia. Pogoda jednak nie dopisuje.

28.

Pogoda słoneczna lecz wietrzna. W naszym baraku znajduje się generał stary zrzęda, który coraz więcej mnie denerwuje.

29.

Ciepło - śliczna bezwietrzna pogoda. Po śniadaniu kazali nam nosić belki. Miałem zajście z generałem. Żołądek mi coś niedomaga.

30.

Pada deszcz. Od południa słońce i ciepło. Od paru dni krążą pogłoski, że Niemcy mają nas przejąć.

31.

Przez cały dzień pada deszcz. Straszne błoto. Wieczorem wydali prowiant do kuchni tylko na śniadanie. Widocznie jutro nas przewiozą.

Listopad 1939 r.

1.

Pobudka o godz. 5-ej. Śniadanie o godz. 6-ej 30. Przewożą nas dzisiaj[,] dokąd nie wiadomo. Z Ciołkina o godz. 16-ej w kierunku płn. zach.

2.

Jechaliśmy całą noc. O godz. 9-ej otrzymaliśmy w Briańsku ciepłe jedzenie.

3.

Odjazd o godz. 13.10. W nocy o godz. 0.15 wyładowanie w Kozielsku i domarsz do kwater. Rejestracja. Do rejestracji staliśmy 13 godzin w ogonku od 12 do 1-ej w nocy.

4.

Dzisiaj przenieśli nas do innych baraków. Jest to posiadłość dawnych książąt Puzynów. Otrzymaliśmy sienniki, podgłówki i koce.

5.

Jedzenie obecnie mamy lepsze. Otrzymujemy 800 gr chleba i jedzenia ciepłego więcej niż poprzednio. Prócz tego otrzymaliśmy cukier, herbatę i tyton.

6.

Pierwszy raz wsypałem się wygodnie i ciepło. Jedzenie otrzymujemy w dostatecznej ilości. Od dziś zaczynają się uroczystości rocznicy rewolucji.

7.

22-lecie rewolucji (...). Poustawiali transparenty z wyjątkami ustępów konstytucji, w świetlicy kino i akademia.

8.

Coraz częściej znowu mówią o wymianie jeńców. Tutejszy (...) obozie jest dosyć dobrze. Oprócz chleba ciemnego dają...

9.

Dzisiaj wieczorem obiegła cały obóz [wiadomość] o zamachu na Hitlera, około 7 zabitych i 60 rannych.

10.

Krąży pogłoska o ofensywie niemieckiej. Zdementowano pogłoskę o ofensywie rzekomo ktoś puścił bujdę.

11.

Wiadomość zmobilizowania 7 dywizji fińskich na granicy. Mobilizacja w Belgii (600.000) (...)

12.

Rano przyjąłem Komunię św. Wiadomość z radia o mobilizacji w Szwecji, Norwegii, Finlandii, Belgii, Holandii i Szwajcarii.

13.

Obóz, w którym się znajdujemy jest miejscem kuracyjnym. W wodzie znajdują się związki siarki. Chorzy na nerki mogą się podleczyć^[4]

14.

Pokój, w którym nas jest 20 ma wymiary 5 x 5, mury grube, trzy okna. Miejsca bardzo mało. Potwierdzenie o ofensywie niem.[ieckiej].

15.

Rzekomo stosunki z Finlandią zerwane. Zrobiłem generalne pranie. W szpitalu zmarł ppor. Dreger.

16.

Prawie każdy dzień w świetlicy wyświetlają film. Nie byłem jeszcze na żadnym filmie.

17.

Wieczorem nadszedł do obozu nowy transport, podobno ze Starobielska. W nocy zmarł Dunin Karwicki - ziemianin.

18.

Dni krótsze, o 7 rano jeszcze zupełnie ciemno.

19.

Dziś pierwszy raz byłem w kinie. Film pt. „Wołga, Wołga” komedia, film ładny.

20.

Coraz częściej mówią o wymianie. Są pogłoski, że do 1 grudnia mają nas wywieźć.

21.

Pozwolili nam na pisanie listów. Jeden na miesiąc.

22.

Dziś, względnie jutro mają odjechać chorążowie, podchorążowie i cywile z zaboru niemieckiego i rosyjskiego.

23.

Do południa obierałem w kuchni. Otrzymałem pieczone dorsze i kaszę na śniadanie.

24 i 25. [zapis w dwóch rubrykach dziennych kalendarza]

Napisałem list do domu. Strasznie tu nudno po całych dniach, nie ma co robić, jedynie gdy się jest drużyno [...]

26.

Od piątku pada z przerwami drobniutki śnieg. Dziś jest już na dworze biało.

27.

Nieporozumienie z Finlandią wzrasta. Nora ZSSR o wycofanie wojsk znad granicy.

28.

Odpowiedź Finlandii aby ZSRR wycofała tak samo swoje wojska o 25 km od granicy.

29.

Zajście na granicy z Finlandią – strzały armatnie na terytorium ZSSR wg radia^[5]

30.

Dzisiaj otrzymaliśmy zastrzyk przeciwtyfusowy.

Grudzień 1939 r.

1.

Wojna z Finlandią. Wojska ZSSR wg wiadomości radiowej odpowiadając na najazd Finlandii weszły 10 km w głąb terytorium Finl.[andii].

2.

Zrobiliśmy sobie karty do gry z pudełek i grywamy w skata. Temperatura b. łagodna.

3.

Z frontu zachodniego żadnych ważniejszych wiadomości nie ma.

4.

Wojska ZSSR posuwają się w Finlandii naprzód. Weszły w głąb kraju około 40 km.

5.

Kupiliśmy sobie szczoteczki do zębów – nareszcie będzie można zęby wyczyścić.

6.

Otrzymaliśmy drugie szczepienie przeciwtyfusowe.

7.

Od kilku dni pada deszcz z przerwami. Na dworze błoto.

8.

Ważniejszych wiadomości politycznych nie ma.

9.

Mieliśmy kąpiel i dezynfekcję. Otrzymałem czystą koszulę i kalesony.

10.

Znów pogłoski o bliskim wyjeździe przybierają większe natężenie.

11.

Rzekoma wiadomość radiowa o ustąpieniu Mołotowa i powrocie Litwinowa.

12.

Dzisiaj zabili nam okna i zamalowali na biało, tak że nie możemy wietrzyć izby,

13. i 14. [zapis w dwóch rubrykach.]

Wiadomość o Litwinowie okazały się bujdą. W posiedzeniu Ligi Narodów przedstawiciel Polski, Francji, Anglii i Turcji tworzą armię południową. Rosja nie uznaje Ligi,

15.

Wykluczenie ZSSR z Ligi Narodów przez państwa sprzym.[ierzone].

16.

Dzisiaj byliśmy fotografowani en face i z profilu.

17.

Śniegu jeszcze nie ma. Natomiast mróz się zmógł i waha się pomiędzy 10-20 stopni.

18.

Krażownik von Spee w porcie Montevideo, naprzeciw wyjechała załoga angielska ok. 9 jednostek.

19 i 20. [Zapis w dwóch rubrykach.]

Graf von Spee w odległości 5 km od portu został przez załogę wysadzony w powietrze. Nalot lotnictwa na Niemcy północne. Strącono 34 samoloty angielskie. Dziś zabrano wszystkich księży i odosobniono. Został zatopiony niemiecki statek handlowy.

22.

Okazały się 3 wypadki szkorbutu. Napadało około 5 cm śniegu. Jutro dają nam rybę na śniadanie.

23. i 24. [Zapis w dwóch rubrykach.]

Dzisiaj obchodziliśmy wilię. Rybę otrzymaną na śniadanie zostawiliśmy sobie na wieczerzę. Prócz tego 3 kolegów ofiarowało po puszce zaoszczędzonych konserw. Nasza piątka ofiarowała kisiel, inni suchary z chleba.

25.

Kupiliśmy jabłek, zrobiliśmy choinkę i świece. Wigilia była skromna, ale czuliśmy się jak w rodzinie.

26.

Nalot bombowców angielskich na północne Niemcy, którym stowarzyszyło 150 pościgowców.

27.

Ewakuacja Nadrenii i mowa Goebbelsa do ewakuowanych i Niemców.

28. i 29. [Zapis w dwóch rubrykach.]

Podniosła się atmosfera wyjazdowa, gdyż zaczęli spisywać numery według województw. Na froncie fińskim i zachodnim nie ma żadnych poważniejszych operacji.

30.

Dziś otrzymaliśmy mniej jedzenia. Na śniadanie nie dali zupy tylko śledzie (2 małe), a na obiad kaszy na gęsto.

31.

Dziś znowu tylko 5 (pięć) łyżek makaronu na śniadanie.

[1] Moszczowice, Zator - miejscowości w obecnym województwie małopolskim.

[2] Autor pamiętnika dzieli - być może - los rtm. Józefa Czapskiego, który opisał transport jeńców na trasie Lwów -Tarnopol - Wołoczyska (*Wspomnienia starobielskie*, (w:) Na nieludzkiej ziemi, Editions Spotkania, Paryż 1985 s.15).

[3] Bołoto, Tołkino, Grodok - Monastyr - miejscowości w pobliżu miasta Putiwł w północnej Ukrainie. W kilku pamiętnikach występują one w różnych wersjach na przykład Ciłkono, Ciotkino, Tiołkino, Bołotnie itd. Wokół Putiwła zorganizowano w październiku 1939 roku kilka przejściowych obozów, z których jeńcy polscy trafili (na początku listopada 1939) do obozu w Kozielsku.

[4] Kozielsk znany był ze swoich uzdrowiskowych warunków klimatycznych i siarczanych źródeł. Nie wykluczone, że w poklastornych budynkach zamierzano urządzić uzdrowisko. Stąd też pewnie adres podawany jeńcom do korespondencji: Kozielsk, Dom odycha imieni Gorkowo.

[5] Chodzi o obozowy radiowęzeł transmitujący wybrane audycje radia Moskwa.

[Następny Strona](#)